

ANALIZA STANJA OBRAZOVANJA I ZAPOŠLJAVANJA SPORTAŠA U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI

Promocijski dan „Karijera nakon sportske karijere“, Osijek, 29. siječanj, 2014.

U organizaciji Športske zajednice Osječko-baranjske županije, u srijedu 29. siječnja, 2014. godine, održan je promocijski dan „Karijera nakon sportske karijere“ u Rektoratu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. U uvodnom dijelu promocijskog dana, sudionike su pozdravili Zvezdana Tuma Pavlov, predsjednica Športske zajednice Osječko-baranjske županije, prof. dr. sc. Anđelka Peko, prorektorica Sveučilišta u Osijeku, Vladimir Šišljagić, župan Osječko-baranjske županije i doc. dr. sc. Željko Jovanović, ministar znanosti, obrazovanja i športa.

Nakon pozdravnih riječi, predstavljeni su ciljevi projekta „Sportaši i obrazovanje 2012. - 2016.“, ciljevi Promocijskog dana „Karijera nakon sportske karijere“ te zaključci sa održanih promocijskih dana u Rijeci, Splitu, Dubrovniku, Zagrebu i Zagrebačkoj županiji kao i rezultati istraživanja provedenog na uzorku srednjoškolaca - sportaša i studenata-sportaša o interesima i problemima s kojima se susreću tijekom školovanja. (više na www.hoo.hr Sportaši i obrazovanje) te mogućnost komuniciranja putem e-mail adrese: sportasi-obrazovanje@hoo.hr.

Po uzoru na dosad organizirane promocijske dane, program promocijskog dana sadržavao je promocijski film, panel diskusiju sportaša, prezentaciju obrazovnih ustanova koje osiguravaju posebne uvjete i podršku sportašima, analizu stanja i mogućnosti zapošljavanja te prezentaciju zakonske regulative i smjernica daljnjih aktivnosti. Sukladno tome, analiza stanja je podijeljena na nekoliko segmenata: 1. Analiza mišljenja sportaša i trenera o dual karijeri, 2. Aktivnosti Športske zajednice Osječko-baranjske županije, 3. Stanje i perspektive razvoja sporta na tržištu rada Osječko-baranjske županije, 4. Dobri primjeri prakse u obrazovanju, 5. Zakonska regulativa o dual karijeri sportaša, 6. Smjernice razvoja dual karijere i 7. Prijedlozi sudionika promocijskog dana.

1. Analiza mišljenja sportaša i trenera o dual karijeri temelji se na promocijskom filmu „Zajednički koraci“ u kojem su sudjelovali aktivni i bivši vrhunski sportaši Katica Ileš (rukomet), Donna Vekić (tenis), Marko Babić (nogomet), Ivan Horvat (atletika), mr. sc. Ivan Jukić (veslanje) i Petar Krpan (nogomet). U panel diskusiji, sudionici

promocijskog dana čuli su osobna iskustva i planove za karijeru od sportaša: David Šain, olimpijac u veslanju, Tea Šojat, državna prvakinja u karateu, Mirna Rajle Brođanac, najuspješnija hrvatska sportašica u veslanju i Antonija Šakić perspektivna sportašica u tenisu. U promocijskom filmu istaknuta je potreba podrške i razumijevanja za sportaše, osobito profesionalne sportaše koji zbog intenzivnih i višednevnih treninga često nisu u mogućnosti redovito ispunjavati obveze u obrazovanju (Vekić, Horvat). Veći dio intervjuiranih sportaša imao je tijekom dual karijere veliku potporu nastavnika i okoline, osobito roditelja koji su isticali i uvjetovali ispunjavanje školskih obveza i isticali važnost obrazovanja (mr. sc. Jukić). Američki model obrazovanja sportaša je istican i na prethodno organiziranim promocijskim danima, kao model koji omogućava simbiozu sportskih i obrazovnih programa što je posebno istaknuo mr. sc. Igor Jukić. Marko Babić i Petar Krpan, danas treneri u nogometnoj akademiji, s obzirom na osobno iskustvo posebno skrbe o obrazovanju mladih nogometaša prateći njihove ocjene u školi.

Veliki broj sportaša završava sportsku karijeru oko 30. godine, a samo manji broj je u mogućnosti osigurati egzistenciju za karijeru nakon sportske karijere što navodi na zaključak o važnosti obrazovanja sportaša te podršci i razumijevanju okoline ne samo po sportskim postignućima i promicanju Hrvatske na velikim sportskim priredbama nego potrebu podrške i razumijevanja tijekom cijele dual karijere. U promocijskom filmu istaknute su mnogobrojne kompetencije koje sportaši usvajaju tijekom karijere od kojih ističemo upornost, radne navike, odgovornost, samopouzdanje, timski rad i dr., a koje su kasnije prepoznate u zapošljavanju.

David Šain je istaknuo problem usklađivanja intenzivnih treninga i trenutnog studija za izobrazbu trenera kao i ugovornih obveza koje ima u vojsci te osobito pohvalio inicijativu mogućnosti zapošljavanja sportaša u vojsci. Mirna Rajle Brođanac, je tijekom školovanja zbog obveza u športu i nerazumijevanja nastavnika morala promijeniti studijski program, kojeg je uspješno završila i koji joj je omogućio nastavak karijere u sportu. Antonija Šakić je učenica Privatne gimnazije „Gaudeamus“ te idejni tvorac u suradnji s Donom Vekić giga IT aplikacije koja se može koristiti u analizi treninga u tenisu. Tea Šojat, studentica Pravnog fakulteta u Osijeku je tijekom sportske karijere i školovanja imala veliko razumijevanje nastavnika, osobito nastavnika i ravnatelja I. gimnazije u Osijeku.

2. Analiza stanja obrazovanja stručnog kadra i aktivnosti Športske zajednice Osječko-baranjske županije

Rad Športske zajednice Osječko-baranjske županije predstavila je Zvezdana Tuma - Pavlov, predsjednica, te istaknula članstvo kojeg čini 7 članova športskih udruga gradova, te 15 granskih sportskih saveza. U Osječko-baranjskoj županiji registrirane su 1333 udruge, međutim od toga aktivno radi 700 udruga. Registrirano je oko 30 tisuća sportaša, a prema Pravilniku HOO o kategorizaciji sportaša kategorizirano 200. Na području županije registrirano je 265 sportskih objekata. Županija s ponosom ističe sportaše-olimpijce: Matiju Ljubeka, Jasnu Šekarić, Kaju Ileš, Davida Šaina, Ivana Jukića, Darka Zibara, Pavle Jurinu i Mirelu Skoko-Čelić kao i na sportaše koji su postigli i postižu velike uspjehe na međunarodnim sportskim natjecanjima: Domagoj Duvnjak, Damir Bičanić, Ninoslav Saraga, Robert Seligman, Tomislav Marković, Mirna Rajle Brođanac, Siniša Ergotić, Slobodanka Čolović, Davor Šuker; Igor Cvitanović; Domagoj Vida; Robert Špehar; Goran Vlaović; Nenad Bjelica; Danijel Pranjić....

755 osoba je zaposleno u športu Osječko-baranjske županije, od toga 72 profesionalno, 47 honorarno, a 636 su volonteri. Analizom stručne spreme, najveći broj uključenih u sport ima završenu srednju stručnu spremu 641, višu 52 osobe, a visoku 62. Športska zajednica sufinancira zapošljavanje profesionalnih osoba u sportu, školovanje, usavršavanje i osposobljavanje kadrova u sportu te školovanje zainteresiranih polaznika za projekt menadžera – provedba EU projekata. Kao i na prethodno organiziranim promocijskim danima u Rijeci, Splitu, Dubrovniku i Zagrebu istaknut je problem raspoloživosti športske infrastrukture i nedostatak visoke stručne spreme u stručnim poslovima u sportu.

3. Stanje i perspektive razvoja sporta na tržištu rada Osječko-baranjske županije

Željko Bugarić, dipl. oec., predstojnik **Zavoda za zapošljavanje - Područnog ureda Osijek** predstavio je trenutnu problematiku i mogućnosti koje nudi Zavod za zapošljavanje kao ustanova koja posreduje za zapošljavanje i pruža dionicama informacije te omogućuje susrete s poslodavcima. Osječko-baranjska županija je

četvrta županija u Hrvatskoj po površini i broju stanovništva kojem je prosječna starost 41,2 godine, a 68% je radno sposobnih. Za razliku od Republike Hrvatske u kojoj je procijenjeno smanjenje stanovništva za 3,4%, u županiji je postotak procjene smanjenja za 7,7%. Za razliku od četvrtog mjesta po površini i broju stanovnika, županija zauzima 13. mjesto s obzirom na BDP po stanovniku koji je 2010. iznosio 7.539 Eura. Osnovne gospodarske djelatnosti u županiji su prerađivačka industrija (prehrambena, gotovi metalni proizvodi, prerada drva), te trgovina, poljoprivreda i građevinarstvo. U analizi zapošljavanja s obzirom na djelatnosti **umjetnost zabava i rekreacija (1,6%), sportske djelatnosti te zabavne i rekreacijske djelatnosti (338 osoba ili 0,4%),** a u obrazovanju 10,7%, dok je u prerađivačkoj industriji i u trgovini po 16%. U županiji je 18.546 zaposlenih osoba na temelju radnog odnosa, što predstavlja u odnosu na 2012. rast za 9,0% ili 1.530 zaposlenih. U različitim poslovima iz djelatnosti sporta je zaposleno 70 osoba + 48 osoba iz drugih srodnih djelatnosti, kao što su fizioterapeuti, što predstavlja 38 osoba više nego u 2012. godine. U županiji je 36.627 nezaposlenih osoba što predstavlja u odnosu na 2012. rast za 6,4% ili 2.189 osoba, odnosno 10,5% prosjeka RH, rang=3 (rast RH 6,4%). Zabrinjavajući je podatak nezaposlenih 29,9% osoba bez i sa završenom osnovnom školom, kao i veći postotak nezaposlenih žena u odnosu na muškarce (54,4% žene i 45,6% muškarci).

Iz djelatnosti sporta registrirano je 138 osoba (64 muškaraca, 74 žena), 2 osobe manje nego na kraju 2012. godine, od kojih 49 prvi puta traži posao. **Perspektivne grane zapošljavanja** prema bijeloj, zelenoj i ICT strategiji, a koje su srodne sportu predložene su u okviru tzv. „**bijele politike**“: sinergija zdravstvene i socijalne skrbi, osobito zbog sve većeg broja osoba starije dobi (briga o starijima i socijalno isključenim osobama). U strategiji tzv. „Green Economy“ politika zapošljavanja djeluju u sinergiji s ekološkim i industrijskim politikama, te se procjenjuje zeleni rast do 2020. i više od 20 milijuna radnih mjesta (postojeći i novi), npr. u području energetske učinkovitosti, biološke raznolikosti, gospodarenja otpadom i reciklaže itd. Zavod omogućuje stručno osposobljavanje zainteresiranih osoba bez zasnivanja radnog odnosa, **javni radovi koji su interesantni za sportske udruge** te ostale vrsta pomoći (npr. samozapošljavanje). Kao dobar primjer prakse korištenja strukturnih fondova (CARDS, PHARE, IPA) i sredstava iz Europskog socijalnog fonda (IPA IV) istaknuti su projekti udruge MOGU Osijek. **Športska zajednica je**

pozvana na uključivanje u izradu Strategije i Operativnog programa razvoja ljudskih potencijala Osječko-baranjske županije 2014.-2020.

4. Dobri primjeri prakse u obrazovanju

Dobre primjere prakse u srednjoškolskom i visokoškolskom obrazovanju predstavili su Dražen Đapić, ravnatelj I. Gimnazije u Osijeku, Saša Šakić, prof., razvojni menadžer Gimnazije Gaudeamus, Dražen Pejić, mag. cin i Stjepan Jelica, vft sa Veleučilišta Lavoslava Ružičke u Vukovaru te Dubravko Ižaković, prof. predsjednik Odbora za šport, tjelesnu i zdravstvenu kulturu Sveučilišta J. J. Strossmayera.

Dražen Đapić, prof. ravnatelj I. Gimnazije u Osijeku istaknuo je 17 godina tradicije skrbi o učenicima – sportašima u razrednom odjeljenju za sportaše, kao i u ostalim odjelima Gimnazije u kojima se školuju aktivni sportaši. Škola je osobito ponosna na rad i rezultate sportskog društva Gimnazije. Internim pravilnikom propisani su posebni uvjeti od kojih posebno unaprijed dogovaranje usmenih provjera znanja, dok je pismena provjera znanja unaprijed dogovorena sa svim učenicima, uređen je način prilaska i odnosa prema učenicima - sportašima, načelno nema većih poteškoća između predmetnih nastavnika i učenika-sportaša. Ravnatelj predlaže potrebu **bolje suradnje na relaciji škola-sportski klubovi - treneri – s obzirom na interes klubova još uvijek prisutan nedostatak skrbi o obrazovanju sportaša.**

Cilj i škole i klubova trebao bi biti usmjeren na interakciju i pomoć mladim sportašima.

Saša Šakić predstavio je rad Privatne gimnazije Gaudeamus, škola u kojoj se školuje veliki broj sportaša i **koja osigurava posebne uvjete za učenike-sportaše od kojih je posebno istaknut** početak nastave u 10.20, maksimalna mogućnost korištenja interneta – e-učenje, poticanje kreativnosti kao i rano usmjeravanje učenika, s obzirom da se nastavno gradivo usmjerava prema konkretnim aktivnostima i ranoj profesionalnoj orijentaciji učenika. Škola je poznata po mnogobrojnim poduzetničkim idejama, od kojih posebno po izradi mobilnih aplikacija. Analizom praćenja učenika po završetku srednjoškolskog obrazovanja 90% učenika uspješno završava visokoškolsko obrazovanje te se svi uspješno zapošljavaju. Učenicima sportašima koji zbog sportske karijere izostaju veći dio školske godine s nastave pomažu učenici stipendisti škole koji su zaduženi da im dostavljaju materijale i zadaće. Šakić ističe važnost i potrebu kvalitetne suradnje škole i kluba, poticanje učenika sportaša na izradu analize plana treninga u okviru koje učenik usvaja

mnogobrojne kompetencije. Gimnazija Gaudeamus u potpunosti je prilagodila školski kurikulum sa zakonskom regulativom Europskog kvalifikacijskog okvira i hrvatskom zakonskom regulativom. Gaudeamusov rad s učenicima je u potpunosti organiziran u e-obliku te je škola spremna ponuditi model i ostalim zainteresiranim osnovnim i srednjim škola u Hrvatskoj.

Dražen Pejić, mag. cin. Predstavio je studijske programe Veleučilišta u Vukovaru: studij fizioterapije, upravnog prava i trgovine. Na Veleučilištu studira 21 kategorizirani sportaš iz 13 sportova. Ugovorom o suradnji između veleučilišta i studenta – sportaša propisani su posebni uvjeti: veći broj izostanaka, mirovanje zbog nastupa na većim, oslobođeni dijela nastave TZK, mentor, te obvezan manji broj ECTS-a koji omogućuje upis na višu godinu studija. Veleučilište usmjerava pozornost na studentski sport kako bi svi zainteresirani studenti imali mogućnost sudjelovati u različitim sportskim i sportsko-rekreativnim aktivnostima. **Stjepan Jelica, vft.,** predstavio je novi zanimljiv izvanredni studij **Fizioterapija u rekreaciji, sportu i wellnesu** o kojem se više informacija može pronaći na web stranici www.vevu.hr

Dubravko Ižaković, prof., predsjednik Odbora za šport, tjelesnu i zdravstvenu kulturu Sveučilišta Josipa Juraja Strossmayera u Osijeku predstavio je Osječki studentski športski savez koji broji 13 članica i organizira studentska sportska natjecanja u 17 športova koja se održavaju tijekom akademske godine. Savez organizira natjecanja pri fakultetima, Sveučilišno prvenstvo, sudjelovanje na turnirima i međunarodnim natjecanjima od kojih je važno istaknuti organizaciju i sudjelovanje na europskim sveučilišnim natjecanjima (3. mjesto Sveučilišta u Osijeku u odbojci, 3. mjesto u rukometu (studenti)). Osječki studentski savez uspješno surađuje s Gradom i Osječko-baranjskom županijom, te se kao i ostali studentski savezi susreće s problemom nedostatka sportske infrastrukture. Sveučilište u Osijeku dodjeljuje 3 stipendije za sportaše studente. Od 17 sastavnica Sveučilišta u Osijeku, Pravni fakultet i Učiteljski fakultet vrednuju kategorizaciju sportaša kod upisa. Za zainteresirane kategorizirane sportaše osiguran je smještaj u studentske domove u Osijeku. Posebno je istaknuta potreba osnivanja studijskog programa kineziologije na Sveučilištu u Osijeku.

Dubravko Ižaković opravdao je izostanak prezentacije i ukratko informirao sudionike Promocijskog dana o nastavnom programu Studijskog centra za izobrazbu trenera, Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

5. Zakonska regulativa o dual karijeri

Biserka Vrbek, dipl. iur., pomoćnica glavnog tajnika i su-koordinatorica Projekta „Sportaši i obrazovanje“ predstavila je smjernice zakonske regulative o dual karijeri sportaša:

5.1. Prema Zakonu o športu (Članak 7. stavak 4.) “Kategorizirani sportaš može upisati, pohađati i završiti **osnovno i srednjoškolsko obrazovanje** prema posebnim uvjetima koje pravilnikom propisuje ministar, a **visokoškolsko obrazovanje** samo ako to nije protivno načelima autonomije sveučilišta.

U članku 7. stavak 5. Navodi se da “Sportaš koji je nastupajući za Republiku Hrvatsku osvojio medalju na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama i olimpijskim igrama gluhih ima **pravo na subvenciju školarine za studij na visokom učilištu**. Sredstva za školarinu će se osigurati u državnom proračunu.

5.2. Prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi : “**Učenici koji imaju status kategoriziranog sportaša** sukladno odredbama Zakona o sportu, posebno daroviti učenici u umjetničkom području i učenici koji se pripremaju za međunarodna natjecanja, **moгу završiti školu pohađanjem nastave ili polaganjem ispita u vremenu za polovinu duljem od propisanog trajanja upisanog programa**. Odredbe o pohađanju nastave i polaganju ispita učenika iz stavka 1. ovog članka uređuje se statutom škole.”

5.3. Ministarstvo je u suradnji s HOO izradilo tumačenje odredbe o pravu na **pohađanjem nastave ili polaganje ispita u vremenu za polovinu duljem od propisanog trajanja upisanog programa**: “Učenici sportaši mogu završiti školu u za polovinu duljem vremenu od propisanog trajanja programa (ako program traje 4 godine, onda takav učenik može završiti svoje obrazovanje u najviše 6 godina). **Srednja škola svojim statutom uređuje pohađanje nastave i polaganje ispita tih učenika**. Svaki učenik je poseban slučaj, pa je moguće i da učenik završi primjerice

I. razred u godinu i pol, tj. da u drugom polugodištu upiše II. razred isl. Radi te vrste fleksibilnosti je i dano školama da taj postupak uređuje statutom.”

5.4. U **pripremi propisa o uvjetima školovanja** sportaša predlaže se:

5.4.1. U svrhu omogućavanja učenicima – kategoriziranim sportašima ispunjavanje obveza u školovanju i uspješnost u sportu, obveza škole bi bila omogućiti i **općim aktom škole posebne uvjete školovanja:**

5.4.2. Mogućnost izostajanja s nastave iz razloga sportskih obveza uz prethodnu suglasnost škole

5.4.3. Dodjeljivanje koordinatora ukoliko postoji interes učenika.

5.4.4. Mogućnost odgode usmene te pismene provjere znanja ukoliko za to postoje opravdani razlozi, natjecanje ili pripreme za velika natjecanja – od visokog međunarodnog i nacionalnog značaja, te mogućnost dogovora za termin provjere znanja.

5.4.5. *aktom škole propisati posebne uvjete školovanja:*

5.4.6. Mogućnost dogovora oko termina polaganja ispita na kraju školske godine ukoliko za to postoje opravdani razlozi, natjecanje ili pripreme za velika natjecanja – od visokog međunarodnog i nacionalnog značaja

5.4.7. Izvršavanje obveza u nastavi putem e-maila

Te obveze sportaša i mentora, odnosno koordinatora:

5.4.8. Kategorizirani sportaši i njihovi planovi sportskih priprema i natjecanja dostavljaju se školi

5.4.9. Obveza koordinatora: Kontakt s učenikom osobno i e-mailom, Koordiniranje sa svim dionicima (učenik, roditelj, razrednik, trener) kroz kontakt i suradnju, Posredovanje u organizaciji konzultacija za svaki nastavni predmet, Posredovanje u dogovoru za definiranje termina pismene i usmene provjere znanja, Podnošenje izvješća o učeniku – kategoriziranom sportašu u smislu uspješnosti u nastavi

6. Dokumenti koji su u pripremi

- 6.1. Odluka o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole u školskoj godini 2014./2015.
- 6.2. Minimalni elementi/standardi za studente kategorizirane sportaše u visokom obrazovanju RH.... Sukladno dogovoru s Rektorskim zborom visokih učilišta
- 6.3. Planira se predložiti Rektorskom zboru i Sporazum o suradnji HOO-a i Rektorskog zbora visokih učilišta RH.

7. U završnom dijelu Promocijskog dana predložene su smjernice dual karijere:

7.1. Izrada nacionalnog dokumenta i strategije o razvoju karijere nakon sportske karijere prema modelu EU dokumenta.

7.1.1. Uspostavljanje **savjetodavnog centra za sportaše pri HOO-u** koji će uz pomoć mreže koordinatora provoditi aktivnosti kako bi što veći broj sportaša uspješno završilo školovanje i sukladno svojim interesima pronalazio posao u sportu i/ili nekoj drugoj djelatnosti.

7.2. izrada nacionalnog dokumenta prema prijedlogu i okviru EU Guidelines on Dual Careers of Athletes, publiciranom u studenom, 2012. godine. Glavni cilj radnog prijedlog dokumenta je **konsenzus u odgojno-obrazovnom sustavu** o potpori i osiguravanju posebnih uvjeta za mlade sportaše, uključujući i sportaše s invaliditetom, aktivne i bivše sportaše sukladno njihovim interesima i potrebama. Sudionicima je predstavljen okvir EU dokumenta koji sadrži 10 poglavlja: **Uvod, Opće smjernice, Sport Smjernice za sportske organizacije, Obrazovanje** (Smjernice za odgojno-obrazovne ustanove), **Zapošljavanje** (Smjernice za poslodavce), **Zdravlje** (Smjernice za zdravstvenu potporu), **Financijska potpora dual karijere sportaša, EU plan aktivnosti dual karijere – mobilnost sportaša, Informiranje, praćenje i vrednovanje rezultata, Istraživanja dual karijere i Preporuke primjene smjernica dual karijere.**

Sukladno utvrđenom interesu, radni materijal će se proslijediti na 10 mail adresa sudionika Promocijskog dana.

8. Prijedlozi sudionika promocijskog dana

Problem pravovremene pripreme učenika sportaša na ispite iz državne mature
Učenike sportaše kao i ostale učenike koji imaju poseban interes za druge programe
(npr. glazba i sl.) potrebno je motivirati i poticati, a ne učenike-sportaše izdvajati.

Na promocijskom danu sudjelovalo je oko 50 sudionika: mladih sportaša, trenera, nastavnika, ravnatelja, profesora te predstavnika gradskog ureda za sport i obrazovanje te predstavnika sportskih udruga u Osječko baranjskoj županiji (GK Vukovar, Streljačka udruga Mars iz Belog Manastira) i pojedinih medija.

U ulozi moderatora promocijskog dana bila je Mirna Rajle Brođanac.

Promocijski dan je završio u 13.30 sati.

Analizu napisala:

Romana Caput-Jogunica, koordinatorica Projekta